

hmeljar

**GLASILO HMELIJARSKE
ZADRUGE z o. j. v ŽALCU**

ŽALEC, JUNIJ-JULIJ 1950
Leto V. Štev. 6/7

Za boljši in večji pridelek

Pametne besede, proti katerim nima nihče ničesar, toda kako vse to izvesti. Kljub neugodnemu vremenu je mogoče s pravočasnimi in primernimi agrotehničnimi prijemi ublažiti vpliv teh neplanskih faktorjev. Vedno smo povdarjali v našem listu in smo tudi letos opozorili naše zadruženike, naj nemudoma takoj po izvršenem obrezovanju ali vsaj, čim so postavljene hmeljevke, zrahljajo hmeljišče s kultivatorji, da tako hranijo dragoceno vlago v zemlji. Vemo, da ni bila lahka letošnja pomladna borba za izvedbo plana in gre vse priznanje veliki večini naših zadruženikov, ki so vložili vse sile za njegovo izvedbo. Zgodili so se pa primeri, da so se hmeljarji prvenstveno vrgli na nove nasade in so stare zanemarili, puščajoč jih v plevelu, ki je popil vlago iz zemlje. Ti nasadi so danes kljub poznejši skrbni obdelavi slabi in služijo kot opomin za izvajanje naših navodil za bodoča leta.

Kaj moremo pa še sedaj storiti za doseg boljšega in večjega pridelka, zdvojujejo celo dobri hmeljarji, kakor da bi ne vedeli, da imajo v letošnji hudi borbi še vedno dva močna zaveznika: prignojevanje z lahko topljivimi kalijevimi in soliterskimi gnojili ter pršenje v polni cvet proti peronospori.

Drugo obsipavanje hmelja je v polnem teku, redko pa vidimo, da bi hmeljarji prignojevali rastlini. Obrnili smo se na nje z vprašanjem, kaj je vzrok, da letos ne izvajajo tega agrotehničnega prijema. Odgovarjali so nam dosledno skomizgajoč z rameni, češ, škoda gnojil, da bi jih trosili v suho zemljo: brezplodno bi jih potrošili, ker nam jih bodo jesenske in zimske padavine izprale v spodnje plasti. Kakor imajo to praktiki navidez prav, so dejansko v zmoti. Prvič so ta gnojila higroskopična, se pravi, da razpadajo že ob zračni vlagi in služijo rastlini sedaj, ko potrebujejo največ hrane, v veliko korist. Drugič prihajajo na pomoč krajevne nevihte, ki pomagajo k hitrejši raztopitvi teh gnojil. Hmeljar ne sme nikoli gledati na današnji dan, temveč z zaupanjem motriti naprej. Kmetovanje je bilo vedno in bo združeno z velikim rizikom, se pravi, da nič ne veš, če bo tvoj trud narava primerno nagradila. Ko seješ in sadiš, nikoli ne veš, kaj in koliko boš pridelal. Svet ne živi od industrije, obrtništvu in pisarn, temveč samo, povdarjamo samo izključno od stalne in vztrajne borbe kmetovalcev z neizprosno naravo. Tu propadajo vloženi kapitali — denar in celotni znoj — in ostanejo kmetovalcu od vsega le žuljave dlani. Če tovarna nima pogonskega materiala, surovin in vode, obstane. Kmetijski obrat ne more in ne sme obstati, ker je od njegovih pridelkov odvisno vse ostalo gospodarstvo. Nismo napisali teh ugotovitev, da

† VLADISLAV FABJANČIČ

Nedavno je preminil višji arhivar glavnega mesta Ljubljane tov. prof. Vladislav Fabjančič, star 56 let. Kot zgodovinar je podajal v našem listu zgodovino ljubljanskih pivovarn. Sredi dela je omahnil v smrt. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

bi dajali potuho kmetovalcem v borbi z drugimi »stanovi«, temveč v pobudo njim samim, da kljub vsem težkočam vztrajajo v svoji sicer neenaki borbi z neusmiljeno naravo. Svetel vzgled naj bo vsem veliki Mičurin, ki se je po dvajsetih letih neuspehov vrgel nanovo v delo in je želel v borbi z naravo velike zmage.

Za izboljšanje in povečanje hmeljskega pridelka je prav posebno važno pršenje v polni cvet. Ne poslušajte krivih prerokov, češ, kje se bo vzela peronospora v tem vremenu, ko niti rose ni, kaj šele vlažno-toplega vremena. Vsi vemo, da je vreme muhasto in more nastopiti za to sušo kajkmalu vlažno, za razvoj peronospore ugodno vreme. Hmeljarji morajo vedeti, da drugi hmeljski okoliši (Anglija, Francija, Belgija, Nemčija, Češka) ne trpijo zaradi suše in je tam kljub vsem obrambnim ukrepom nevarnost peronospore zelo pereča. Vemo, da potujejo trosi te bolezni na tisoče kilometrov daleč in bi mogli poškodovati naš pridelek še tik pred obiranjem, kot se je to zgodilo že pred petindvajsetimi leti in še pozneje. Zato hmeljarji-zadruženiki opršite dosledno vse nasade v polnem cvetu, da tako zaščitite nasade pred invazijo te nevarne in zahrbtno bolezni. Toda nele za kakovost blaga gre pri tem neodložljivem ukrepu: gre še za povečanje pridelka, se pravi, za čim večjo nagrado za vaš celoletni znoj, hmeljarji-zadruženiki. Neizpodbitno je dognano, kot smo to že ponovno s suhimi številkami navedli, in veste tudi sami iz vsakoletne izkušnje, da bakreni preparati tako razdražijo hmeljski cvet, da se lepše, nagleje in bolj razvija od neopršenega. Z enostavnim opršenjem v cvet morete povečati pridelek za lepe odstotke. Zato ne opuščajte pršenja v polni cvet z bakrenim apnom, ki ga je dovolj na razpolago. Skropilnic in pogonskih sredstev je tudi dovolj. Nihče pa naj ne prši nasade v sedanji vročini med 9. in 16. uro.

Če boste v polni meri upoštevali gornje nasvete, boste lahko dali odgovor za letošnji pridelek kljub težkim okolnostim.

Hmezad polaga račun o svojem delu

ZAPISNIK

IV. redne letne skupščine Hmezad-a, Hmeljarske zadruge z o. j. v Žalcu, ki se je vršila v nedeljo dne 11. junija 1950 ob 9. uri v Domu ljudske prosvete v Žalcu a sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev in konstituiranje skupščine
2. Čitanje zapisnika zadnje redne skupščine
3. Poročilo upravnega odbora
4. Pregled letnega računa 1949
5. Poročilo nadzornega odbora
6. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru
7. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka
- 7a) Poročilo okrajnih funkcionarjev o pomenu nove odločbe o oddaji živine in masti ter njene bonitete
8. Predlogi in pritožbe zadrušnikov
9. Ugotovitev pridelovalnih stroškov sporazumno s Hmeljno komisijo za Slovenijo
10. Sklepanje o določitvi prispevka za sklad po toči prizadetim
11. Sklepanje o višini zneska, do katerega lahko upravni odbor zadrugo zadolži
12. Pooblastitev upravnemu in nadzornemu odboru za eventuelen nakup in preureditev nepremičnin
13. Dopolnilna volitev upravnega in nadzornega odbora
14. Slučajnosti.

ad 1.

Ob 9. uri odpre tov. predsednik Jošt Martin občni zbor ter ugotovi, da ni sklepčen in ga preloži na 10. uro.

Ob 10. uri tov. predsednik ponovno odpre občni zbor, ugotovi sklepčnost, pozdravi vse navzoče, posebej pa še predstavnika Ministrstva za kmetijstvo tov. inž. Berkopca, predstavnika Komiteja za zunanjo trgovino tov. Štangla in zastopnike OLO Celje-okolica: tov. Ocvirka Ivana, predsednika, tov. Cvenka Mirana, podpredsednika in tov. Vodovnika, poverjenika za kmetijstvo. Nato predlaga za zapisnikarja tov. Kača Janka in tov. Pikla Franca, za overovatelja pa tov. Jelovška Jožeta in tov. Omladiča Franca, kar je bilo soglasno sprejeto.

ad 2.

Ker je bil zapisnik zadnje letne skupščine v celoti objavljen v »Hmeljarju« št. 8—9 od novembra 1948 sklene skupščina, da se čitanje zapisnika opusti ter se ga smatra za odobrenega, kar skupščina soglasno sprejme.

Z ozirom na to, da žele hmeljarje-zadružnike pozdraviti tudi zastopniki Ministrstva za kmetijstvo in Komiteja za zunanjo trgovino, poda predsednik tov. Jošt besedo tov. inž. B e r k o p c u, ki pozdravi občni zbor ter pripomni, da je postalo Ministrstvo za kmetijstvo administrativno-operativni voditelj Hmezada, ki je stalno stremelo za tem, da preskrbi hmeljarjem vsa sredstva za proizvodnjo in sredstva za mehanizacijo in s tem olajšanje dela. Pri tem smo dosegli lepe uspehe, to pa zaradi tega, ker je ljudska oblast imela razumevanje za položaj hmeljarjev. Tov. Berkopce se zahvali hmeljarjem za dosedanji trud a željo, da bi tudi v bodoče z istim veseljem delali v procvit hmeljarstva.

Tov. predsednik se zahvali predstavniku Ministrstva za kmetijstvo ter da besedo zastopniku Komiteja za zunanjo trgovino tov. Štanglu.

Ta pozdravi hmeljarje, katerim se zahvali za njihov trud ter jim tudi pri bodočem delu želi obilo uspehov.

Tov. predsednik Jošt se zahvali za njegove besede ter preide na 3. točko dnevnega reda.

POROČILO UPRAVNEGA ODBORA

Na podlagi sklepov III. redne skupščine z dne 24. oktobra 1948 in navodil bivše Republiške zveze kmetijskih zadrug smo vskladili naše letne obračune s koledarskim letom. Zaradi tega obsega naše poročilo poslovanje za čas od 1. julija 1948 do 31. decembra 1949.

Leta 1948 smo imeli razmeroma dobro hmeljsko letino, saj je znašal povprečni pridelek na hektar preko 1000 kg. Pravtako je odgovarjalo sorazmerje kvalitete po vrstah običajnemu vsakoletnemu prevzemu. Tudi kemične analize so bile zadovoljive. Vseprošno smo lahko s produkcijo hmelja v letu 1948 zadovoljni.

Nasprotno pa leto 1949 ni povsem zadovoljilo, saj je znašal povprečni pridelek hmelja nekaj nad 900 kg na hektar. Krivda leži na pomanjkanju delovne sile, umetnega in živinskega gnoja ter neugodnemu vremenu. Zaradi pomanjkanja delovne sile in njene prehrane je kazalo, da bo hmelj ostal neobran. V tem trenutku nam je priskočila na pomoč naša ljudska oblast odnosno glavni odbor OF in AFŽ ter pionirske brigade tako, da je bil ves hmelj pravočasno in v redu obran. Obiranje s pionirskimi brigadami je bilo zvezano sicer z velikimi težskimi, vendar se pa bode dalo temu odpomoči z boljšo organizacijo in manjšim številom vodilnega osebja. Pri tem je še potrebno omeniti, da so mladinske brigade sicer lepo obirale, vendar so premalo pazile na čisto obiranje in pobiranje hmelja. S stalnim pregledom hmeljišč po dolini se je to delno odpravilo. S tega mesta ponovno opozarjamo vse hmeljarje, da posebno pazijo na lepo in čisto obiranje hmelja po hmeljiščih, da nam v bodoče ne bo potrebno rešetati ter prebirati del hmelja v hmeljarni, kot smo to morali zadnja leta, da nismo imeli pri prodaji v inozemstvo reklamacij. Ob tej priliki naj še omenimo, da imamo še vedno nekaj nemarnih hmeljarjev, ki svoj hmelj premalo ali pa preveč sušijo. Izgovor, češ, da ni bilo dovolj kurjave na razpolago ne drži, ker je lansko leto dobil vsak hmeljar dovolj premoga z ozirom na manjši povprečni pridelek hmelja.

Pršenje hmelja posebno v cvet je bilo lansko leto kljub pomanjkanju delovne sile zelo dobro. Saj niso bili redki hmeljarji, ki so škropili dvakrat, trikrat in celo štirikrat. Takšnemu hmeljarju se tudi ni bilo treba pritoževati nad prevzemom, posebno še, če je poleg tega hmelj dobro in v redu posušil. Ob tej priliki je potrebno posebno pohvaliti Državno posestvo Marenberg, ki je imelo najlepše obran in negovan hmelj ter visok hektarski donos. Tudi Kmetijske delovne zadruge so razmeroma dobro odrezale pri proizvodnji hmelja, med njimi najboljše zadruga »France Prešeren« v Arji vasi.

Gradnja Hmeljskega inštituta je v teku, primanjkuje nam samo delovne sile in materiala, zato delo ne napreduje tako, kot bi bilo potrebno z ozirom na važnost te ustanove. Vzidanih je že nekaj oken in vrat ter izveden del električne napeljave. Stropovi in stene se ometavajo.

Upamo, da nam uspe to delo tako daleč, da bomo lahko pričeli v jeseni z analizami v lastnem laboratoriju. Sedaj se namreč vršijo vsa kemična dela v Kmetijskem znanstvenem zavodu Ministrstva za kmetijstvo LRS, ki nam je odstopilo za ta dela del svojega laboratorija. Podrobnosti o izvršenem delu bo podal kemik tov. inž. Petriček, ki vodi vsa ta dela.

Selekcija hmeljske rastline dobro napreduje in upamo, da bomo v nekaj letih dosegli že lepe rezultate. Podrobnosti o samem delu bosta podala tov. inž. Kač Lojze in tov. Janko Kač, genetik in urednik »Hmeljarja«. O sami prodaji in izvozu hmelja, ki je našel gladko odjemalce na svetovnem trgu, bo podal poročilo tov. Aubrecht Jože, vodja izvoznega oddelka.

Da se naše poslovanje iz leta v leto veča, je razvidno iz došlih in odposlanih dopisov, katerih je bilo v letu 1948 — 2.800, v letu 1949 pa 6.503 ter brzojavk v letu 1948 — 620, v letu 1949 pa 1.014. Ravnotako se je povečal naš blagovni promet, ki je znašal v letu 1948 okrog 1.100 vagonov, leta 1949 pa okrog 1.450 vagonov.

Ker se naš promet, kot je iz poročila razvidno, iz leta v leto veča, smo bili primorani ustanoviti poseben odsek za hmeljevke. Ta odsek zelo dobro deluje. Da niso bili vsi hmeljarji oskrbljeni s hmeljevki, leži krivda edino na prepoznom razbitju plana sečnje in dobave hmeljev, zaradi česar se je cela dobava zavlekla za približno dva meseca, tako da hmeljevke še delno sedaj prihajajo. Ker bo v jeseni in spomladi z ozirom na veliko povečanje hmeljišč potreba po hmeljevkah ogromna, opozarjamo hmeljarje, da si naj že sedaj iz obstoječe zaloge nabavijo čim več hmeljev, katere prejmejo na 4—5 letno odplačevanje.

Ako pregledamo naše delo zadnja leta in si predočimo plan bodočega dela, vidimo, da nas čaka v hmeljarstvu še ogromno dela. Toda vso to delo bo za nas lahko izvedljivo, ker vemo, da nam stoji ob strani naša ljudska oblast posebno pa naš operativno-upravni voditelj Ministrstvo za kmetijstvo ter njegov planski oddelek, katerega vodi pomočnik ministra tov. Žagar Zoran, ki je vložil sedaj vse svoje sile za procvit in dvig našega hmeljarstva, za kar naj mu bo iz tega mesta izrečena zahvala vseh naših hmeljarjev, saj smo s pomočjo Ministra za kmetijstvo dobili 10 milijonov deviznih dinarjev za pospeševanje hmeljarstva. Da bomo mogli v bodoče vse dane naloge v pogledu sajenja, obdelovanja in pridelovanja hmelja čim uspešneje izvrševati, je potrebno, da se držimo navodil in napotil, katere nam daje naš voditelj in učitelj tov. maršal Tito.

POROČILO O HMELJSKI TRGOVINI

Tov. Aubrecht Jože poda nato poročilo trgovinskega odseka:

Pridelek hmelja 1949 je bil kvalitetno boljši od pridelka 1948, kvantitativno pa nismo dosegli plana, saj je bil donos za okrog 100 ton manjši kot v letu 1948, in to vkljub povečanim površinam.

Prodaja pridelka 1949 je bila zelo živahna, posebno proti koncu sezone ter je bil ves za izvoz namenjen hmelj do konca leta že razprodan. Izvozne cene so bile ugodne in so se gibale od 113 do 155 din za kg. Slednje cene se razumejo postavljeno v Južno Ameriko.

Prevzeli smo pridelka 1948 — 948 ton, in sicer:

I. vrste	13,5 %
II. vrste	43,5 %
III. vrste	33,0 %
IV. vrste	10,0 %

nasprotno pa smo prevzeli pridelka 1949 komaj 851,5 ton in to:

I. vrste	18,0 %
II. vrste	57,0 %
III. vrste	23,0 %
IV. vrste	2,0 %

Izvozili smo letnika 1948 — 807 ton v vrednosti din 100.430.000, domačim pivovarnam pa smo dobavili 141,5 t

V letu 1949 pa smo izvozili 770 ton v vrednosti din 91.232.000, domačim pivovarnam je bilo dodeljeno 81 t.

Hmelj 1948 in 1949 smo izvozili pretežno v Severno in Južno Ameriko, vse evropske države in Afriko.

Naša zadruga uživa v pogledu dobave in kvalitete hmelja sloves na vseh svetovnih tržiščih, kar pričajo številna priznalna in pohvalna pisma, ki so na vpogled vsakomur v naših pisarnah.

Da tega ugleda ne izgubimo, vas pozivamo, da vložite vse sile in pridelujete najboljši hmelj ter tako pripomorate, da po združni skupnosti pridobimo in obdržimo ter dvigamo sloves našega slovenskega hmelja.

O SELEKCIJSKO — GENETSKEM DELU

Tov. inž. Kač Lojze poda selekcijsko poročilo:

Ko je po vojni naša zadruga začela delovati, je takoj mislila na Hmeljski inštitut, ki nastaja kot znanstveni zavod v okviru Hmeljarske zadruge. Genetski oddelek je začel z delom in prišel do sedaj zaradi tehničnih ovir do sicer ne obsežnih, vendar vidnih rezultatov.

Leta 1946 smo začeli z masovno izbiro najboljših rastlin in pozneje razmnoževanjem dobljenih elit. To delo teče naprej in bomo dali že v prihodnjih letih KDZ te elite v razmnoževanje.

Glavna smer naše selekcije je povečanje donosa in zboljšanje kvalitete. Elitne ženske rastline, dobre v rasti, odporne proti boleznim in škodljivcem, nastavljajoče največ cvetov, dajo na edinico površine oziroma po sadežu največji prirodu, smo križali z moškimi rastlinami tako, da smo prišli do hmeljskega semena, iz katerega smo vzgajali nove rastline, ki so nam dale lansko leto že vidne rezultate.

Rastline so lansko leto prvič cvetele, bilo je okrog 40 % ženskih, okrog 40 % moških in okrog 20 % mešanec, kakor je to običaj pri vzgoji hmelja iz semena. Poleg ostalih ženskih rastlin, ki so pokazale dobre rezultate, se je predvsem odlikovala rastlina št. I-3-49 tako imenovani »pozni savinjski golding«, ki je gospodarsko zrel teden dni kasneje od sedanjega »srednje zgodnjega savinjskega goldinga«. Rastlina je bila krepke rasti, odličnega zdravstvenega stanja ter gladko zelena še konec septembra. Obilne grozdaste panoge z gostočlenkastimi enakomernimi tankimi vretenci, 3,5 cm dolgimi storžki, polnimi lupulina in prijetne žlahtne goldingove arome, kažejo na dobro kvaliteto rastline.

Prvo leto nam je uspelo iz te rastline dobiti vegetativnim potom 9 mladih sadik, toda šele prihodnje leto bo možna primerjava vseh teh rastlin na njihov donos, kakor tudi na njihovo pivovarniško vrednost. V 3 oziroma 4 letih bomo z grebeničenjem prišli tako daleč, da

bomo med hmeljarje že lahko razdelili prve primerke našega gojenca, to je sadike nove rastline in tako preizkusili to rastlino na različnih njivah in različnih legah našega hmeljskega okoliša. Tako bomo pridobili z novo rastlino na času pri obiranju hmelja, katerega bomo lahko raztegnili na cel teden, verjetno celo na 14 dni ter na ta način vedno lahko obirali gospodarsko zrel hmelj in bolje izkoriščali hmeljske sušilnice.

Tov. Kač Janko poroča še nadalje o selekcijsko-genetskem delu:

Tov. ing. Kač Lojze je podal strokovno poročilo o našem selekcijsko-genetskem delu in se mu zahvaljujem za njegov trud in nepopustljivo vnemo pri izvajanju našega plana za izboljšanje hmeljske rastline. Morda poreče kdo, čemu vse to drobno delo, ki je v svojih začetkih prav skromno, saj je treba čakati leta in leta, preden lahko postrežesh radovednežem s kakšnimi vidnimi uspehi. Če kje drugod, ni tu na mestu nestrpnost, kot smo jo doživeli pred dvema letoma, ko je vzkliknil takšen nejevoljnež: »Že dve leti delate na novi rastlini, pa je še nikjer ni.« Če bi bil ta počakal s svojo grajo še eno leto, bi bil lahko na lanski Hmeljski razstavi že videl oprijemljive sadove novih hmeljskih rastlin, vzgojenih pri nas, ki imajo in bodo imeli v bodoče več dobrih lastnosti, kot so to: odlična kakovost, združena z obilnim pridelkom, odpornostjo proti boleznim in suši ter malo količino drobnega listja med storžki, kar nam nudi možnost strojnega obiranja, na katero bomo morali pri mehanizaciji hmeljarstva tudi misliti in tako slediti drugim industrijsko razvitejšim državam.

Kaj pomenijo vse te prednosti, ni treba vam naprednim hmeljarjem nadrobno razkladati. Vi veste, da imajo Čehi za polovico manjši hektarski donos, cene pa iste, če ne še nižje od naših, pa vendar vztrajajo. Nemški hmeljarji so dosedaj že letos tri do štirikrat opršili svoja hmeljišča proti peronospori, ko se je pri nas v večini šele pripravljamo na prvo pršenje. Se pravi, da vi ceneje producirate, ker imate boljšo rastlino in boste še ceneje, ko bodo čez nekaj let že na hektarskih površinah rastle nove rastline, čez 10 let bodo pa narasle že na stotine hektarjev in tako zasedle važno mesto v naši hmeljski produkciji. Vsak začetek je težak. Tudi mi smo se borili in se še borimo z mnogimi težavami, zlasti pri vzgoji mladih sejančkov po Mičurinovem vzgledu, ko moramo iskati zanje prostora drugod. Zahvaliti se moramo Upravi bolnice Novo Celje in Mestni vrtnariji v Ljubljani, da so nam pomagale letos vzgojiti sejance lanskega pridelka.

Čim bomo imeli v lastnem inštitutu rastlinjak, bomo poglobili in razširili naše genetsko delo z novimi prijemi in ukrepi; vse za izboljšanje in povečanje pridelka našega hmelja. Na polju se v večini primerov ne da znanstveno delati in nam je zaradi nedostatka rastlinjaka propadlo že mnogo rastlin. Posebno letos v sušnem letu kljub vsej prizadevnosti našega kadra bridko občutimo ta nedostatek. Upamo pa in prepričani smo, da bomo leto osorej lahko na tem mestu že povedali: Sedaj pa imamo pod lastno streho pionirčke naših novih nasadov, ki bodo ponesli sloves našega hmelja in priznanje vašega obilnega truda, dragi združniki, do zadnjih mej naše zemlje. Vztrajajte tudi v težkih okoliščinah in širite hmeljišča pod vidikom dolgoletnih izkušenj, dobro vedoč, da ena streha ni samo za en dež, in zavedajoč se vaše dolžnosti do naše socialistične skupnosti.

Vsa skrb za kakovost pridelka

POROČILO ZADRUŽNEGA KEMIKA

Tov. inž. Petriček Janko poda izčrpno poročilo o kemičnem delu:

Marsikdo od vas se je gotovo že vprašal, čemu je potrebna ta velika stavba za kemični laboratorij in rastlinjak, stavba ki jo je zgradil Hmezad, zakaj je potreben ta inštitut, ko smo pa doslej izhajali tudi brez njega? Tovariši, odgovor na to je lahek, ako pomislimo, da so vsi agrokemijski ukrepi in vsa navodila, ki jih dajemo in jih bomo dajali hmeljarjem za smotreno in dobičkanosno gojenje hmelja, možna samo takrat, ako so dokazana in podprta z znanstvenim delom tako v laboratoriju kot v rastlinjaku.

Razvoj današnjega časa, časa hitrega tehničnega napredka, zahteva pri proizvodnji kvalitetnega blaga eksaktno kontrolo nad pridobljenim produktom. Raziskovalne metode pa nam omogočajo najti vzroke eventualnega poslabšanja, odstraniti napake in uvesti preventivne mere. Naše hmeljarstvo, katero daje ljudski skupnosti vsako leto mnogo dragocenih deviz, je v zadnjem času moralo polagati važnost na znanstvena dela, tako v botaničnem, kakor tudi v agronomičnem smislu. V raznih hmeljskih okoliših inozemstva so že pred mnogimi leti ustanovili posebne hmeljske inštitute, kot na primer v Belgiji, Angliji in Ameriki, kjer vršijo agronomi, kemiki in botaniki raziskovalna dela, analize, izboljšujejo agrokemične ukrepe, zasledujejo razvoj rastline, vršijo selekcijo in se bavijo z genetskimi problemi hmelja. Skratka, kontrolirajo vse faze vegetacije, donosa in kemičnih sestavin. Nujna potreba po taki kontroli se je pokazala tudi pri nas, pri našem savinjskem hmelju, kar vedno znova potrjuje važnost kontrolne in raziskovalne postaje v našem hmeljskem okolišu. Da ne zaostanemo za inozemstvom in pa v prvi vrsti zato, da potom novih metod in izkustev izboljšujemo kvaliteto, je vodstvo Hmezada sklenilo zgraditi Hmeljski inštitut v Žalcu, ki naj bo center vsega znanstvenega dela na polju hmeljarstva. Inštitut je že dograjen in bo predvidoma do letošnje hmeljske kampanje tudi opremljen, tako da bomo vršili že letos analitska in raziskovalna dela pod lastno streho.

Dasiravno se je že mnogo pisalo o hmelju doma, kakor tudi v inozemstvu, je vendar še mnogo nejasnega, je še mnogo neznank, ki zahtevajo pojasnil na tem obširnem področju in naloga našega zavoda je, da uspešno rešuje vsa vprašanja. Ako se pojasnijo in poenostavijo vsi kemični problemi, ki so v zvezi s hmeljem, bi imeli naši botaniki mnogo jasnejši cilj. Tako moramo zasledovati mnogo vprašanj, ki jih je treba upoštevati, kot n. pr. poljedelski donos, smotrno gojitev, odpornost proti klimatskim prilikam, veter, sušo, pozni mraz, odpornost proti boleznim, ki jih povzročajo insekti, virusi, kriptogami, in sicer neodvisno od načina gojitve z običajnimi gnojili ali s hormonskimi preparati. Velik je program, ki stoji pred nami in obsežno polje znanstvenega dela, ki čaka tako kemika in botanika.

Zakaj je potrebna kemična analiza? To je namreč edino merilo, s katerim se lahko znanstveno kontrolira proizvodnja in s sigurnostjo odredi vrednost oziroma kvaliteta hmelja. Pri naših analizah smo uporabljali konvencionalno metodo, to je metodo, katere se poslužujemo v posebnih primerih pri poedinih industrijskih surovinah, katere so velikega trgovskega pomena, kot je vprav naš hmelj. V mnogih slučajih se na podlagi analiz določuje tudi cena proizvoda.

Hmelj, ki igra važno vlogo v pivovarstvu, vsebuje celo vrsto kompliciranih spojin, katere doslej niso našli v nobeni drugi rastlini — sploh nikjer drugje v naravi. Od mnogih kemičnih sestavin, ki se nahajajo v hmeljskem storžku, oziroma v lupulinu, sta humulon in lupulon na prvem mestu, pojma, katera pozna danes več ali manj skoro vsak hmeljar. Mimogrede omenim samo eno dejstvo: Visoka množina humulona, ki ga vsebuje savinjski hmelj, tako da se je mogel plasirati celo pred češkim.

Neizpodbitno je dejstvo, da prisostvujemo v teku zadnjih let pomembni evoluciji preusmeritve kupčije hmelja na podlagi kemičnih analiz za določevanje hmeljskih snovi, ki so edino važne za pivovarstvo. Dokaz temu je, da svetovni trg ne določuje vrednosti hmelja samo po zunanem izgledu, to je po ročnem bonitiranju (po barvi, velikosti storžka, aromi itd.) ampak se vedno bolj opira na kemično analizo, katera da edino in resnično sliko, koliko je hmelj vreden za pivovarnarja, — kar pomeni prvi zelo pomemben korak naprej pri presoji.

Tako smo na primer pri lanskem hmelju našli, da je vzorec, ki je imel najvišjo oceno po ročnem bonitiranju, bil po kemični analizi glede vsebine humulona na slabšem mestu, in sicer je dosegel pri bonitiranju celokupnih točk 74, letoletni povpreček je znašal 77 točk — humulona pa je imel samo 5,5% ali 1,7% pod letnim povprečkom, ki znaša 7,2% humulona, — torej kljub dobri oceni po ročnem bonitiranju ima slabšo pivovarniško vrednost.

Naše kemično delo je bilo letos usmerjeno na določevanje humulona in lupulona ogromnega števila vzorcev iz raznih krajev, kontrolnih analiz in določevanje škodljivih primesi kot so arzen, baker in žveplovi dioksidi. Analizirana je bila nadalje veliko serija vzorcev hmelja iz ene in iste njive, in sicer se je obral hmelj vsak dan iz enega droga začenši 24. avgusta do 4. septembra, da se je mogel opazovati razvoj grenkih kislin — humulona in lupulona — tekom dozorevanja, kar nam je dalo mnogo dragocenih zaključkov. Vzorci za analize so bili vzeti iz 23 različnih krajev Savinjske doline, analizirali smo nadalje vzorce hmelja Hallertau, Bačka, Mengeš in nekaj primerkov divjega hmelja iz okolice Ljubljane, divjega hmelja, ki je rasel ob Savinji in Lavi — in to za specialne študijske svrhe.

Ugotoviti je treba dejstvo, da znaša 9 letni povpreček humulona 8,1%, medtem ko je lanski hmelj imel samo 7,2% povprečja; lanski hmelj ima torej manj humulona in je enak letniku 1939. Ta relativno nizka množina humulona v lanskem hmelju je nastala predvsem zaradi prezgodnjega obiranja, ko še ni bila popolnoma končana tvorba humulona v storžku.

Da bi mogli zasledovati tvorbo humulona in lupulona v hmeljskem storžku, da bi dognali, kdaj nastopa maksimum in da bi dobili kriterij, kdaj je najprimernejši čas za začetek obiranja, smo vse te pojave zasledovali v laboratoriju in prišli na podlagi analiz zaenkrat do provizornih zaključkov.

Že 20. avgusta — teden pred splošnim obiranjem — smo začeli z delom. Na eni in isti njivi smo obrali vsak dan (začenši 24. avgust) po en drog in smo ločili hmelj iz zgornje tretjine, srednjega dela in spodnjega dela, da bi videli razliko v kemičnem sestavu teh partij. Obiranje na ta način se je vršilo do 4. septembra. Iz rezultatov teh številčnih analiz, smo dobili zanimive zaključke. Hoteli smo dognati, ako je čas v katerem začnejo hmeljarji s splošnim obiranjem v skladu s časom, v katerem doseže tudi množina humulona svoj maksimum.

Prvi dan obiranja, to je 20. avgust je bilo v tem obranem hmelju komaj 2,8% humulona, 24. avgusta 4,3% in doseže svoj maksimum 30. avgusta s 7,8% humulona, medtem ko je tvorba lupulona bila dovršena že 24. avgusta in je ostala ves čas do 4. septembra na enaki višini, to je okrog 7%. Humulon se je začel tvoriti šele zadnji teden pred obiranjem.

Iz tega izvajamo sledeče, za vse hmeljarje važne zaključke:

1. Lupulon ali kislina beta se tvori že v začetku tvorbe storžka, torej mnogo pred humulonom.

2. Tvorba humulona se vrši šele v sredi druge polovice avgusta in je bila na višku 30. avgusta iz česar sledi da se je začelo lansko leto obiranje hmelja nekoliko prezgodaj. To potrjuje tudi nizek procent povprečja na humulonu z 7,2.

3. Ako pogledamo rezultate analiz od 24. avgusta, vidimo, da od tega dne naprej tvorba humulona zelo hitro narašča. Torej od tega dne naprej, ko doseže humulon približno 50% množine lupulona, začne hitro povečanje množine humulona.

Verjetno je, da se tvori humulon na račun lupulona in da obstaja neka genetska zveza med humulonom in lupulonom ter ima tudi sončna svetloba pri tem svojo važno vlogo.

Splošni zaključek iz teh raziskovanj, katera se bodo v letošnjem letu vršila sistematično v večjem obsegu, nas opozarja, da vodimo računa o pravilni določitvi datuma za začetek obiranja. Premalo dozorel hmelj še ni stvoril dovolj humulona, torej snovi, ki je najdragocenejša v hmeljskem storžku in kar bi pomenilo veliko gospodarsko škodo, če bi hiteli z obiranjem.

Glede analiz hmelja z ozirom na baker, žveplo in arzen, ki so prišli v hmelj pri škropljenju, žveplanju in sušenju bi na kratko omenili še sledeče:

Vodili smo kontrolo glede množine žveplovega dioksida, ki je absorbiran v hmelju in da odgovarja predpisom inozemske trgovine. Da se hmelj ne pokvari, je predpisana gotova minimalna količina žveplaste kisline, ki jo sme hmelj vsebovati. To prav posebno velja za pošiljke, ki gredo preko ekvatorja in vročega pasu. Normalna količina absorbiranega žvepla (žveplovega dioksida) v hmelju se sme gibati med 0,1—0,3%.

Pogosto najdemo hmelj, ki vsebuje baker in včasih tudi arzenove spojine, ki najdeta svojo pot v storžek, kadar se hmelj škropi s preparati bakra in arzena (tudi pri žveplanju z žveplom, ki ni prosto arzena). V nekaterih državah prepovedujejo predpisi za ljudsko higijeno vsako uporabo hmelja, ki vsebuje preveč bakra ali arzena. V ZDA je dopustno največ 30 tisočink grama bakra v 1 kg hmelja. Dasiravno je možno v nekaterih slučajih dognati tudi 80—300 mg bakra na 1 kg hmelja, vendar to nima nobenih zdravju škodljivih posledic, ker se tekom procesa varjenja itak izloči pretežen del.

Zelo strogi predpisi pa so v Angliji in Ameriki glede arzena. Maksimalna dopustna množina arzena znaša v Ameriki 0,14 mg ali 14 stotisočink grama v 100 gr. hmelja, v Angliji pa samo 0,476 mg ali 476 desetisočink grama v 1 kg hmelja.

Preobširno bi bilo govoriti o vsem, kar smo doslej raziskovali in določevali v hmelju. V tisku pa se nahaja brošura, iz katere bodo razvidne marsikateri zanimivosti o dosedanem delu kakor tudi o obširnem programu, ki ga imamo letos.

Analiz hmelja z ozirom na vsebino humulona, lupulona, celokupnih smol mehkih in trdih smol, kakor tudi grenčico in antiseptično vrednost smo izvršili s kontrolnimi analizami vred 520. Dnevno pa je možno opraviti v 12 urah kvečjemu 4 analize in to pod pogojem, da je pritisk plina in vode za vakuum v laboratoriju normalen. Analiz za določevanje absorbiranega žvepla v hmelju je bilo (s kontrolnimi vred) 60. Določevanje arzena se je izvršilo na 28 vzorcih — možne so dnevno 2—3 analize.

Določevanje bakra — 28 analiz.

Določevanje tanina — 35 analiz od 35 vzorcev.

S tem bežnim pregledom smo hoteli opozoriti tako naše zadruženike, kakor tudi širšo javnost na važnost znanstvenega dela v hmeljarstvu in na nujnost dovršitve in opreme Hmeljskega instituta.

Predsednik tov. Jošt se zahvali gornjim tovarišem za njihova poročila in pozove zadruženike, da naj o podanih poročilih razpravljajo.

HMELJARJI IMAJO BESEDO

Tov. Repinšek vpraša gelde ugodnosti, katere bodo imeli hmeljarji, nakar mu tov. Jošt pojasni, da pride to v posebno točko dnevnega reda.

Tov. Šketa prosi, da bi se nekaj pokrenilo, da bi premog prihajal na železniške postaje podnevi ne pa ponoči, ker je razkladanje ponoči ob pomanjkanju luči na posameznih postajah zelo otežkočeno. Tov. predsednik mu pojasni, da je zadruga v tem smislu že storila potrebne korake, da pa je to zelo težavno. K predlogu tov. Šketa pripomni tov. inž. Cizej, da bi bil že skrajni čas, da se ta zadeva končno uredi.

Istotako pripomni h gornjemu predlogu tov. Kronovšek Ivan, da dostavljajo razkladalne postaje avize šele pol ure pred razkladanjem, kar istotako otežkoča pravočasno razkladanje.

Tov. Berkopec predlaga, da se napravi vloga na Direkcijo državnih železnic v Ljubljani v zvezi z gornjo pritožbo.

Predsednik tov. Jošt Martin obljubi, da se bo tozadevna vloga ponovno napravila.

O važnosti genetskega in kemijskega dela pripomni inž. Cizej Dolfe, da je že pred vojno začel to delo neki univerzitetni profesor iz Zagreba, po vojni pa se je pričelo na tem intenzivno delati. Ugotovilo se je, da ima naš hmelj najboljše kemijsko sestavo. Pri tem je bilo potrebno še ugotoviti, kdaj ima naš hmelj največjo količino humulona. Iz poročila tov. inž. Petričeka lahko napravimo važen zaključek: kdaj je najprimernejši čas za škropljenje in obiranje hmelja. Iz tega sledi, da je zasledovanje razvoja hmelja glede količine humulona in lupulona važen faktor v hmeljarstvu. To bo v bodočnosti mogoče točno ugotoviti našim hmeljskim strokovnjakom, na čemer so zainteresirani vsi hmeljarji. Ob tej priliki povdari tov. inž. Cizej važnost gradnje Hmeljskega instituta, za katerega je dal pobudo predsednik tov. Jošt Martin, ki se stalno trudi kljub velikim težavam pri nabavi materiala za njegovo dogotovitev. Gornji institut bo igral veliko vlogo tudi pri zatiranju hmeljskih škodljivcev in boleznih. Pozove hmeljarje, da naj posvetijo največjo pozornost gradnji te ustanove.

Predsednik tov. Jošt se zahvali tov. inž. Cizeju ter poda besedo tov. Kudru Ludviku, ki predlaga, da bi bilo

primerno dodeliti posebne nagrade za hmelje boljše kvalitete, ki se ugotove po kemični analizi.

Tov. Jošt Martin pove h gornjemu, da se bo v bodoče, ko bo laboratorij dograjen, analiziral vsak hmelj, ter ga bo hmeljar dobil plačanega na podlagi analize.

Tov. Marinc Jeronim pripomni, da je Hmezad glede zboljšanja hmeljske rastline na pravem potu ter priporoča hmeljarjem masovno selekcijo s strani hmeljskih odsekov pri KZ.

Tov. Jošt priporoča hmeljarjem — kot je to bilo že ponovno nakazano na skupščinah in priobčeno v »Hmeljarju« — da stalno odbirajo in zaznamujejo v svojih hmeljnikih najboljše sadike za razmnoževanje.

Tov. Holobar govori o težavah pri pridelovanju hmelja, kakor tudi o pomanjkljivi preskrbi hmeljarjev z industrijskimi izdelki.

Tov. Čater predlaga, da se hmeljarjem pusti več živine v hlevih, da bodo zamogli hmelj gnojiti z živinskim, ne samo z umetnim gnojem in ga bolje obdelati.

Gornjim tovarišem pojasni predsednik tov. Jošt, da se bo to obravnavalo v posebni točki.

PREGLED O DENARNEM POSLOVANJU

Računovodja Hmeljske zadruge tov. Šketa Martin poda pregled letnega obračuna za čas od 1. 7. 1947 do 31. 12. 1949.

Pri naši III. letni skupščini, ki se je vršila dne 24. oktobra 1948, smo obravnavali letno bilanco do vključno 30. junija 1948. Kot je iz zapisnika III. redne letne skupščine razvidno, smo preuredili naše knjigovodstveno poslovanje v skladu s koledarskim letom. Zaradi tega bomo danes obravnavali bilanco zadruge za ostalega pol leta, oziroma od 1. julija 1948 do 31. decembra 1948 in bilanco za leto 1949.

Stanje bilance za posamezna obdobja je sledeče: za čas od 1. 7. 1948 do 31. 12. 1948

Aktiva:	din
Stanje blagajne	10.722,13
Zgradbe	2.672.903,78
Prevozila (avtomobila in vozovi)	118.087,—
Stroji in električne naprave	189.626,50
Inventar	228.502,10
Laboratorij v gradnji	798.985,60
Laboratorij — gradbeni material	542.624,25
Dolžniki	31.712.830,48
Zaloga blaga	<u>39.761.495,59</u>
Pasiva:	din
Lastni skladi — premoženje	7.401.288,36
Upniki	64.866.248,05
Poprave vrednosti vreč (sklad za nabavo vreč)	2.209.098,89
Poprave vrednosti zgradb (sklad za stavbe)	97.297,53
Dobiček	289.872,60
Deleži — glavnica	1.171.972,—
Stanje zadruženikov 1. 7. 1948:	2.428
Naraslo zadruženikov do 31. 12. 1948:	290
Skupno stanje 31. 12. 1948:	<u>2.718</u>

za leto 1949:

Aktiva:	din
Stanje blagajne	6.000,50
Zgradbe	2.672.903,78
Prevozila (avtomobila in vozovi)	118.087,—
Stroji	396.144,50
Inventar	623.804,08
Stavbišče za stanov. hišo	62.784,—
Laboratorij v gradnji	1.527.071,43
Laboratorij — gradbeni material	571.354,32
Dolžniki	39.934.212,82
Zaloga blaga	15.553.333,09

Pasiva:	din
Lastni skladi	8.454.031,46
Upniki	47.306.164,86
Deleži	1.217.772,—
Poprave vrednosti vreč (sklad za nabavo vreč)	3.540.330,49
Poprave vred. zgradb (sklad za zgradbe)	215.741,85
Dobiček	731.654,86
Stanje združnikov 1. 1. 1949:	2.719
Naraslo v letu 1949	110
Stanje 31. 12. 1949	2.829

Glede dobička, katerega napravi Hmezad v teku poslovnega leta, pripomni predsednik tov. Jošt, da izvira iz 7% provizije od nakupnih cen, razlika iz nadcene pa se steka v državni sklad za izravnavo cen, ki nam v slučaju nizkih cen na svetovnih tržiščih oziroma, kot je bil primer lansko leto pri devalvaciji raznih valut (funta, belg. franka itd.) povrne razliko.

NADZORNI ODBOR POROČA

Za nadzorni odbor poda poročilo tov. Kuder Ludvik, predsednik nadzornega odbora:

Nadzorni odbor se je v minulem letu udeležil 15 skupnih sej upravnega odbora. Poleg tega je imel še 5 lastnih sej, na katerih so se obravnavale tekoče zadeve in 2 reviziji zadruga s pregledom blagajne in knjigovodstva, obstoječih zalog hmelja, hmeljev, jute in umetnih gnojil.

Pregled bilance se je izvršil 30. aprila 1950. Zadruga potrebuje za svoje poslovanje visoke kredite. Tako znaša obratni kredit 25.000.000 dinarjev, dolgoročni ali investicijski je znašal do sedaj 82.000.000 dinarjev, pa se je v zadnjem času reducirjal na 58.000.000 dinarjev, to pa zaradi tega, ker je bila dobava hmeljev, ki so izpolnili plan sajenja hmelja, OLO Celje-okolica pokrenil vse potrebno, da bodo hmeljarji teh v največji meri deležni. Tov. Ocvirk naglašja, da se mora vsak hmeljar zavedati težav, pod katerimi izvršujemo naš petletni plan. Vsak posameznik mora dati od sebe maksimum sil, da se te težave premoste. OLO se zaveda, da je problem mesa in masti zaenkrat pereč. Kar se tiče obvezne oddaje belih žit in fižola, bodo izdelani novi plani. Povdarja, da večji kmetje lansko leto niso prišli pod ugodnosti vezanih cen, nova uredba pa krije vse obveze z boni.

Zadruga je zaprosila za ta kredit v višini 95 milijonov dinarjev, ki ji bo verjetno v kratkem odobren. Kakor lahko razvidite iz gornjih števil, je zadruga svoje poslovanje znatno razširila ter predstavlja danes eno prvih izvoznih podjetij v naši državi. V prihodu republiških dolarskih deviz je zastopana s 30%. Kot sem že prej omenil, je nadzorni odbor v podrobnosti pregledal bilanco ter jo našel v popolnem redu, tako da se lahko v tem pogledu izreče pohvala glavnemu knjigovodju tov. Šketu.

Nadzorni odbor je tudi med letom po svojih članih stalno vršil nadzorstvo nad zadrugo, posebno še za časa prevzemanja hmelja, tako da so bile pritožbe hmeljarjev v tem pogledu omejene na minimum. Ob priliki prevzemanja hmelja je prišlo le do nekaj manjših nepomembnih sporov, ki pa so se nato s posredovanjem nadzornega odbora rešili v obojestranskem sporazumu.

V splošnem je storila zadruga z obilno pomočjo ljudske oblasti vse, da je preskrbela združnike s potrebnimi sredstvi za pospeševanje hmeljarstva, za izvršitev danih planskih nalog v zvezi s povečanjem hmeljskih površin, za dosego večjih količin hmelja in boljše kvalitete.

Zato si šteje nadzorni odbor v svojo dolžnost, da predlaga pohvalo celotnemu delovnemu kolektivu Hmezada, delavcem in nameščencem za njihovo uspešno delo, pa tudi upravnemu odboru za njegov trud in brigo za prospeh našega hmeljarstva in predlaga, da se slednjemu izglasuje razrešnica.

ad 6.

Tov. Jošt da predlog za razrešnico upravnemu odboru na glasovanje. Predlog soglasno sprejet. Obenem predlaga, da se izreče zahvala in poda razrešnica nadzornemu odboru, kar je bilo soglasno sprejeto.

ad 7.

Tov. Jošt predlaga, da se čisti dobiček v smislu čl. 7 združnih pravil dodeli tri četrtine v rezervni sklad, ostala četrtina pa v sklad za gradnjo Hmeljskega inštituta. Predlog se na glasovanju soglasno sprejme.

ad 7a)

Tov. Jošt preide na poročilo okrajnih funkcionarjev ter prosi hmeljarje za disciplino in stvarne pripombe. (Odločbo o ugodnostih hmeljarjev smo v obrisih prinesli. Op. uredništva.)

BESEDA PREDSTAVNIKOV OBLASTI

Predsednik OLO Celje-okolica, ljudski poslanec tov. Ocvirk Ivan pozdravi vse navzoče hmeljarje ter naglasi, da je v zvezi z ugodnostmi, katere bo ljudska oblast nudila letos hmeljarjem, ki so izpolnili plan sajenja hmelja, OLO Celje-okolica pokrenil vse potrebno, da bodo hmeljarji teh v največji meri deležni. Tov. Ocvirk naglašja, da se mora vsak hmeljar zavedati težav, pod katerimi izvršujemo naš petletni plan. Vsak posameznik mora dati od sebe maksimum sil, da se te težave premoste. OLO se zaveda, da je problem mesa in masti zaenkrat pereč. Kar se tiče obvezne oddaje belih žit in fižola, bodo izdelani novi plani. Povdarja, da večji kmetje lansko leto niso prišli pod ugodnosti vezanih cen, nova uredba pa krije vse obveze z boni.

Vsi pridelovalci bodo prejeli do 17. junija nove odločbe o obvezni oddaji, na katero ima kmet možnost pritožbe v roku 8 dni. V nadaljevanju povdarja tov.

Ocvirk, da večina kmetov ne verjame planu krompirja. Zares bo letos občutno nižji, apelira pa na kmetovalce, da svoje tržne viške oddajo državi. Tudi pri mleku bo plan nižjan. V zvezi z oddajo belih žit so bile izdane odločbe. Glede obvezne oddaje pripomni tov. Ocvirk, da je OLO tozadevno tesno povezan s Hmežadom in Ministrstvom za kmetijstvo ter Republiško plansko komisijo, sprejel sklep, da se hmeljarjem, ki so izpolnili plan sajenja hmelja nudijo vse možne ugodnosti. Glede obvezne oddaje pa ne bodo zaščiteni tisti hmeljarji, ki plana sajenja niso izpolnili. Glede oddaje živine in masti poroča tov. Ocvirk, da se bo ta še nadalje morala oddajati, ker delavec mora prejeti osnovno prehrano, vendar se bo pri tem Savinjsko dolino kot hmeljarski okoliš upoštevalo in se bo tu vzel nižji normativ. Nadalje pripomni, da so vsem zainteresiranim plani na KLO na vpogled. Glede oddaje krompirja poroča, da je plan nižji, kot je bil prvotno. Glede obvezne oddaje živine poroča, da je plan visok, vendar je OLO te normative upošteval za vsak KLO posebej. Uredba bo letos ščitila močnejša gospodarstva. Obenem stoji OLO na stališču, da je dvig živinoreje v Savinjski dolini potreben. Omembe vredna je tudi oddaja pitanih prašičev, ker se bo svinjsko meso le-teh upoštevalo na račun goveje živine. Kmetje, ki imajo možnost za rejo živine, se morajo zaščititi. Cilj kmetovalcev bo, da oddajo čimveč mesnatih prašičev. Istočasno apelira tov. Ocvirk, da tudi hmeljarji sami na svojih zborih volivcev gledajo na življenjsko razbitje plana v KLO samih. Zato priporoča hmeljarjem, da skličejo še te dni sestanke po KLO, na katerih se bodo vsa ta vprašanja obravnavala. Po končanem referatu se tov. Jošt zahvali tov. Ocvirku za njegova izvajanja in pozove hmeljarje k diskusiji.

Tov. Žilnikov a prosi za pojasnilo glede previsoke oddaje krompirja. Tov. Ocvirk ji pojasni, da so se dosedaj res delale marsikje napake, ki pa bodo v bodoče s sodelovanjem KLO odpravljene.

Tovariš iz Šmartna ob Paki — okraj Šoštanj — poroča, da je na zboru navzočih veliko tovarišev in drugih okrajev ter bi bilo umestno, da se o sklepih zbora obvesti tudi druge okraje.

Tov. inž. Berkopec poroča, da velja odredba za hmeljarje vseh okrajev in so le-ti dobili tozadevna navodila. Tov. Jošt poroča, da se je na zboru volivcev v Šmartnem ob Paki o tem že razpravljalo, da pa je dolžnost vseh hmeljarjev, da se teh zborov udeležujejo. K odločbi o ugodnostih hmeljarjem pojasni še tov. inž. Cizej Dolfe, da je hmeljarji ne smejo napačno tolmačiti, kajti ugodnosti po njej bodo deležni; kot je bilo prej omenjeno, samo hmeljarji, ki so plan sajenja hmelja izpolnili. Tako je na primer OLO Mozirje izpolnil plan sajenja samo 17%. Tov. Cvenk izvaja, da je bil plan mršavih prašičev (40 do 60 kg) prej precej visok. Ta se je v okraju znižal na račun pitanih za 70%. Samo tako bomo zadostili planom oddaje mesa in masti. Nujno je, da se odda čimveč mesa v obliki prašičev.

Tov. Mahor prosi za pojasnilo, kakšna je norma pri oddaji mesa. Tov. Cvenk mu pojasni, da znaša maksimum 650 kg v klanem stanju. Tov. Holobar pove, da je dal lansko leto enega 70 kg težkega in enega 55 kg težkega prašiča in vpraša, če se bo višek štel za letošnje leto. Tov. Cvenk mu pojasni, da se bo to upoštevalo. Normativ za čisto mast je 26 kg. Tovariš iz Šmartnega ob Paki pripomni, da bi za to moral dobiti bone, on pa jih ni dobil, nakar mu tov. Cvenk razloži, da tisti, ki so imeli predpis do 1. aprila, ne dobe bonov, nadalje še doda, da velja v plan živine vse meso, razen konjskega.

Tov. Mahor prosi za pojasnilo kako se bo obravnavalo kmete, ki niso imeli semena za izpolnitev plana sajenja krompirja. Temu pojasni tov. Cvenk, da se bo istotako upoštevalo.

Tov. Vodovnik da pojasnila hmeljarjem glede povrnitve semenskega krompirja.

RAZNE POSLOVNE ZADEVE

ad 9.

Sporazumno s Hmeljno komisijo za Slovenijo so se ugotovili pridelovalni stroški, in sicer pri donosu 900 kg hmelja na hektar din 100,23 in pri donosu 1000 kg hmelja pa 90,21 din.

Predsednik tov. Jošt da predlog na glasovanje. Soglasno sprejeto.

ad 10.

Upravni odbor predlaga, da skupščina tudi letos, kot je to storila lansko leto, odobri din 1.— na kg suhega hmelja v sklad za pomoč po toči prizadetim. Predlog se soglasno sprejme.

ad 11.

Upravni odbor predlaga, da skupščina odobri, da sme upravni odbor zadrugo zadolžiti za odkup hmelja in za obratni kredit do zneska 140 milijonov dinarjev in za investicijski kredit, to je za nabavo hmeljev, žice in drogrov za žične nasade v hmeljiščih, strojev in škropilnic za mehanizacijo hmeljskih del ter za gradnjo raznih objektov kot hmeljarn, sušilnic itd. do zneska 120 milijonov dinarjev. Tov. Jošt da predlog na glasovanje. Soglasno sprejeto.

ad 12.

Upravni odbor predlaga, da pooblasti skupščina upravni odbor, da lahko nakupi premičnine in nepremičnine ter izgradi stavbe, (hmeljarna, stanovanjske zgradbe) potrebne za nemoteno poslovanje zadruge. Tov. Jošt da predlog na glasovanje. Soglasno sprejeto.

ad 13.

Ker je potekla funkcijska doba članov upravnega odbora tov. Ocvirku Ivanu, Urbašku Ivanu, Kočevarju Karlu, Ulagi Francu, — tov. Kožuh Jože je umrl — in članu nadzornega odbora tov. Riku Maršiču, predlaga tov. Jelovšek Jože, da se izvolijo v upravni odbor tovariši: Ocvirk Ivan, Kočevar Karl, Ulaga Franc, Brinovec Miha in Prekoršek Branko. Predlog soglasno sprejet. Za člana nadzornega odbora je bil predlagan tov. Jelovšek Jože in tudi soglasno sprejet.

Upravni odbor sestavljajo: Jošt Martin, predsednik; Ocvirk Ivan, podpredsednik; odborniki: Cizej Mirko, Brinovec Miha, Kočevar Karl, Turnšek Pongrac, Rakun Ivan, Antloga Franc, Ulaga Franc.

Nadzorni odbor sestoji iz: Kuder Ludvik, predsednik, Kronovšek Ivan, odbornik in Jelovšek Jože, odbornik.

ad 14.

Tov. predsednik prečita dopis KLO Vransko, ki poroča, da hmeljevke v hmeljniku tov. Orožima še do sedaj niso postavljene, ker primanjkuje delovne sile, sicer pa naj pridejo staviti hmeljevke tisti, ki se vozijo v avtomobilih. Tov. Jošt pripominja, da mora biti kritika vedno umestna ter navaja kot podoben neumesten primer pisanje »Celjskega tednika« o nekem upravniku J. M. (je Jošt Martin) v Žalcu, ki da se vozi z avtomobilom na njive. Nevednežu seveda ne pade v glavo, da morejo pri hmelju nastati zaradi nečujčnosti milijonske škode, ki se nikakor ne morejo ugotavljati v pisarni.

Če se z naglim ogledom reši le 500 kg hmelja, kar bi mogel biti pridelek Orožimove njive, se more s tem kupiti oziroma uvoziti 40.000 litrov bencina in bi se lahko za ta dan vozili funkcionarji zadruga kar celih 10 let (smeh).

Tov. Holobar poroča, da so na Pospheovem posestvu v Kasazah še 2 njivi hmelja brez hmeljev. Tov. predsednik pripomni, da se potemtakem še premalo vozimo, da bi vse videli, in da bi pisec članka v »Celjskem tedniku« in list sam moral štediti tam, kjer je štednja dejansko umestna, ne pa na povsem napačnem torišču.

Tov. Jošt še pove, da je izgradnja sušilnic v načrtu, in sicer bi se zaenkrat zgradilo 4 večje skupne sušilnice,

kot se je to prav dobro obneslo na Vranskem. Nadalje pripomni, da naj si obiralce preskrbi po možnosti vsak sam, in sicer tiste stalne, ki hodijo obirat že vsako leto. Ostalim, ki so to prijavili Hmeljski komisiji, pa pridejo na pomoč mladinske oziroma pionirske in AFŽ brigade.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, se tov. predsednik zahvali za obilno udeležbo in zaključili ob 12,45 uri redno skupščino.

Overovatelja zapisnika:

Jelovšek Jože l. r.

Omladič Franc l. r.

Zapisnikarja:

Kač Janko l. r.

Pikl Franjo l. r.

Zgodovina ljubljanskih pivovarn

V. F.

Ljubljansko meščanstvo si je pridobil Auer 10. marca 1788. Prvič se je poročil v trnovski cerkvi 29. jan. 1787 s pet let starejšo Ano Marijo Polster, ki mu je rodila 10 otrok. Od teh so nekateri takoj ali zelo mladi umrli. Polstrova je umrla za jetiko 27. oktobra 1806, stara 49 let. Natančno tri mesece po njeni smrti se je pivovarnar Tomaž spet poročil. Vzel je 29 letno Terezijo Pruner, sorodnico, pivovarja »pri deteljici« v Florjanski ulici. Poroka je bila 27. januarja 1807 v šentjakovski cerkvi. Sedmim otrokom iz tega zakona je bil krstni boter pivovar pri »deteljici« Pavel Pruner.

Kako se je godilo ljubljanskim pivovarnarjem za časa treh francoskih okupacij, sem delno že opisal. Omenim naj, da so leta 1797 Francozi baje popili pri Tomažu Auerju 3.500 bokalov piva, ne da bi kaj plačali. Leta 1809 in 1810 so ga francoski oficirji s služabniki oškodovali za nadaljnjih 408 fl.

Tomaž Auer je umrl 31. decembra 1722 za kapjo.

36. **Terezija Auer**, zadnja pivovarnarka pri »črnem medvedu« od 1. januarja 1823 do 15. februarja 1851. Hišo in pivovarno je nasledila vdova Terezija. Za prepis obrti na svoje ime pa je zaprosila šele 2. novembra 1824 in ga dobila v petih dneh. V nekem spisu iz leta 1833 se ugotavlja, da so lokali pri Tereziji Auer primerni, v redu je tudi pivovarsko orodje, hmelj in pivo pa sta manj vredna. Lokal ima napisno tablo: »Pri črnem medvedu« v nemščini.

Pritožbe zoper kakovost ljubljanskega in sploh domačega piva niso bile nič nenavadnega. Kresija je dne 21. julija 1833 opozorila magistrat, da ljudje po deželi godrnjajo zaradi slabega piva. To je zvedela tudi vlada. Zato se strogo zabičuje, da sme pristno pivo vsebovati poleg vode samo slad in hmelj brez vsake druge primesi. To načelo se mora izvajati s strogim nadzorstvom. Magistratni svetnik Klobus je odpisal kresiji, da se v Ljubljani za to brigata policija in magistrat s podporo občinstva, ki takoj posežeta vmes, če slišita kaj sumljivega.

V pivovarni so delali pomočniki in vajenci, navadno po en sam. Tako se je na seji kotlovno-pivovarskega ceha v Celovcu 19. maja 1839 obravnavala prošnja Terezije Auerjeve, vdove po pivovarju iz Ljubljane, da bi smela sprejeti za vajenca 18 letnega Tomaža Brunerja iz Trbiža. Ker ni bilo nobene ovire, se ji ustreže, plačati pa mora 6 gld pristojbine. Isti dan je tudi že zaprosila za njegovo »odvezo«, t. j. proglasitev za pivovarskega pomočnika. 15. julija 1839 se v mestnih spisih

navaja kot pomočnik v pivovarni pri »črnem medvedu« neki Karel Jezernik, po vsej priliki iz Celovca, kjer so bili Jezerniki znani pivovarji.

Pri recimentaciji hladilnega čebra 16. oktobra 1839 je pivovarnarko Terezijo Auer zastopal njen sin Pavel Auer. Stranka je izjavila, da namerava svojo razpoložljivo zalogo piva vkletiti vsako leto v marcu, aprilu in maju v hiši števil. 39 v Kapucinskem predmestju, v kleti števil. 15. V tej hiši je bila stara Merkova pivovarna, ki jo je Pavel Auer kupil dve leti pozneje.

Pavel Auer je zaprosil za pravico, da samostojno izvršuje pivovarsko obrt, prvič leta 1841, magistrat pa je prošnjo odklonil, ker je bil pristojni odbor mnenja, da bo prosilčeva mati, ki je vdova, kasneje izročila njemu hišo in obrt. Že 4. septembra istega leta pa sporoča Pavel Alojzij Auer magistratu, da je kupil Merkovo pivovarno v sedanji Wolfovi ulici. Zato naj mu magistrat izda pooblastilo za izvrševanje pivovarske obrti v Ljubljani v kupljeni hiši in prepíše pridobninski list na njegovo ime. Magistrat mu je izdal pivovarsko dovoljenje 30. septembra 1841. Tako je Pavel Auer prevzel Merkovo pivovarno v današnji Wolfovi ulici. Na domu na Rimski cesti pa je mati Terezija ohranila pivovarno v obratu do svoje smrti, 15. februarja 1851. S tem dnem je ugasnila njena pivovarska pravica. Dne 22. julija 1853 pa je magistrat vrnil c. kr. davčni komisiji tudi njen davčni list. Tako je po stoletnem obratovanju končno zamrla Prandlova pivovarna na Rimski cesti, nekdanjem »Lepem potu«.

Gostilna »pri črnem medvedu« pa je delovala še dalje. Po Pavlu Auerju, ki je umrl kot samec 18. januarja 1871, jo je podedoval njegov nečak Konrad Stöcklinger, posestnik v Pontablu na Koroškem. Umrl je 1. januarja 1904. Njegov sin, notar dr. Konrad Stöcklinger je prodal gostilno na dražbi leta 1908 Gašperju Boltetu, ta pa 1915. leta pivovarnarju Juriju Staretu v Mengšu. Od tega jo je 1916 kupil stavbenik Franc Živec.

VI. Pivovarni pri »belem konjičku« in »na zelenem hribu«

182 let — od 1727 do 1909 — je delovala pivovarna v današnji Wolfovi ulici št. 12. Prenehala je šele pred 41-timi leti, ko jo je kupila delniški družba »Union« in jo zatrla hkrati s Perlesovo v Čopovi (prej Prešernovi) ulici in še nekaterimi drugimi po deželi. Tako je bil napravljen konec malemu pivovarstvu v Ljubljani in se je osredotočilo proizvodnje piva v veliki moderni pivovarni na Celovski cesti.

Kjer je bil prej Oražnov dijaški dom, sta pred 100 leti stali dve hiši. Ena je spadala pod mesto kot zemljiško gosposko, druga, ki je ležala jugozapadno od prve, pa pod ljubljansko križarsko komendo. Ločila ju je ozka uličica, ki se še dobro vidi na Dežmanovem »načrtu glavnega mesta Ljubljane v kraljestvu Iliriji« iz leta 1827 in na slikah »Reseljnovoga vagona« pred potresom leta 1895. Obe hiši ali »voštata« sta morala stati v karkršni koli obliki že v 16. ali celo v 15. stoletju, saj je bila pod magistrat spadajoča hiša »patidenčna« in se dajo njeni lastniki določiti po mestnih davčnih knjigah nazaj vse do leta 1600.

Od konca 16. stoletja pa do leta 1618 je tu domoval kovač Jurij Omersa, ki je imel **razen kovačnice tudi krčmo**, enako kot njegov sin in naslednik (1619—1635) Janže Omersa. Tu se je iztočilo precej vipavca, terana in dolenjca, kar je za leti 1624—1625 posebej zabeleženo v davčnih knjigah. 1635 je imel v hiši delavnico kositar Tomaž Kolanka kot najemnik. Lastniki so 1636—1639 Omersovi dediči, 1640—1645 pa kovač Matija Omersa, ki je pred tem izvrševal kovaško rokodelstvo na prostoru poznejše gostilne »pri belem volku«. Sledi mu 1646 do 1650 klobučar Ambrož Rinser, ki je že prej imel v hiši delavnico, nato 1651—1654 Rinserjeva vdova, 1655 do 1666 pa njeni dediči. Klobučarsko obrt izvršuje Marko Pogačnik. Njegova vdova Katarina je 1667—1688 tudi hišna lastnica, toda njeni dediči (1689—1706) opuste klobučarsko obrt. V hiši šiva tedaj krojač Jakob Ahačič. Pogačnikovim dedičem sledi 1707—1748 zopet neka Katarina Pogačnik, ki proda hišo kovaču Zedlacherju, po katerem jo podeduje vdova Terezija, pozneje poročena Povšin, ta pa jo 9. februarja 1750 proda peku in krčmarju Matiji Kompanu. Od tega jo takoj nato kupi sosed pivovarnar Miklavž Merk.

Prvotno je pripadala pivovarna tisti hiši, ki ji je bila zemljiška gosposka križarska komenda v Ljubljani, t. j. jugozapadnemu delu poznejšega Oražnovoga doma. Pivovarna je bila poslopje zase, stoječa na dvorišču za hišo, pomaknjeno nekoliko v smer sosednjega Pogačnikovega vrta. Dostop vanjo je bil iz uličice, ki je ločila obe hiši, nekako skozi sredo Oražnovoga doma.

Št. 37. **Janez Schwentner** (pivovarnar od leta 1727 do 9. avgusta 1736). Pivovarno, ki se je pozneje imenovala »pri belem konjičku«, je ustanovil leta 1727 neki Janez Schwentner neznanega porekla. Ko je bil star 29 let, se je 4. junija 1726 poročil v Šenklavžu z devetnajstletno Ano Marijo, hčerjo ljubljanskega krčmarja in dolgoletnega občinskega svetnika Lovrenca Posavca. Za pričo pri poroki mu je bil pivovarnar Anton Obreza, iz česar bi se morda smelo sklepati, da je bil Schwentner pivo-

varski pomočnik v Obrezovi pivovarni »pri zvonu«, v današnji Vegovi ulici št. 8. Sam tast Posavec je označen v izpisku iz davčnega urbarja za l. 1727 kot pivotok (Pierschenkh). Ni izključeno, da je Posavec pivo ne samo točil, marveč ga po malem tudi sam varil za lastno krčmo, ki jo je imel v današnji Wolfovi ulici št. 10. Verjetnejše pa je, da mu ga je dobavljal pivovarnar Obreza.

Leta 1727 je bil Schwentner sprejet za meščana. V davčni knjigi za to leto se izrecno navaja kot **pivovarnar** (Bier Preyer) v isti rubriki kot pivovarka Uršula pl. Schiefferstein, ki je imela pivovarno v Šiški. Slednja je plačala leta 1727 10 gld 12 kr obrtnega davka, Schwentner pa le 3 gld. Toliko je poslej odrajtoval do leta 1730, naslednjih šest let pa samo po en goldinar. Obrat torej ni bil velik. Potrebni denar za plačilo hiše in opremo pivovarne mu je, kot se zdi, posodil sosed, kovaški mojster Matija Zedlacher, ki začenja leta 1734 pestiti Schwentnerja za zaostale 5% obresti od 1600 posojenih mu goldinarjev, po njegovi smrti pa vdovo tudi za plačilo glavnice. Janez Schwentner, pivovarnar (»cerenarius«), je umrl 9. avgusta 1736, star »približno« 43 let. Pokopali so ga pri Sv. Petru.

38. **Vdova Marijana Schwentnerica in njena naslednja moža Franc Šinkovec in Ignacij Kunst** (lastniki pivovarne od leta 1736 do 1742). Komaj 30-letna vdova se je konec 1737 ali v začetku 1738 poročila s šest let starejšim Ljubljancem Mihaelom Šinkovcem, ki je plačeval obrtni davek kot vinotok, bil pa je obenem tudi lastnik gostilne s prenočišči. Že 22. aprila 1740 pa je Šinkovec umrl. Pokopali so ga pri Sv. Petru. 33-letna vdova ni dolgo žalovala za drugim možem, marveč se je po celih petih mesecih (12. septembra) poročila, sedaj že v tretje, s podkovaškim pomočnikom Janezom Ignacijem Kunstom, po rodu iz Dunajskega Novega mesta. Kunst sam ni izvrševal pivovarske obrti, marveč le kovaško, pa še tu je imel hude težave s svojim čehom. Še ne dve leti po poroki mu je 13. junija 1742 umrla žena Marija Ana, ko je dosegla jedva 35 let, čeprav je bila trikrat poročena. Tudi njo so pokopali pri Sv. Petru, kakor oba njena prva moža.

Št. 39. **Krznar Gregor König in kovač Matija Zedlacher** (lastnika pivovarne od leta 1742—1745). Vse Kunstovkino premoženje je prešlo na vdovca Ignacija, ki ga je 28. septembra 1742 prodal krznarskemu mojstru Gregorju Königu. Ta mu je na račun dogovorjene kupnine 4.000 goldinarjev dal samo 700 goldinarjev. Ker ni mogel spraviti skupaj ostalih 3.300 goldinarjev, mu imetje ni ostalo, marveč si ga je pridobil sosed, kovač **Matija Zedlacher**.

(Se nadaljuje.)

Žalec, v začetku julija 1950

III. Hmeljsko poročilo

Od našega zadnjega poročila se vremenske razmere niso bistveno spremenile: suša, tropska vročina čez dan, noči pa hladne. Rastlina le obotavlja leze kvišku in nastavlja na kratkih panogah redek cvet. Ne bolezni, ne škodljivcev ni opazati. Zaščitno pršenje v cvet proti peronospori hmeljarji dosledno izvajajo. Del novih nasadov se dobro drži in doslej ni trpel od suše.

Za hmeljsko rastlino je nujno potreben izdaten dež, kar bi moglo še odločilno vplivati na količino pridelka.

Povpraševanje za letošnji pridelek je stalno prav živahno.

Velike gospodarske ugodnosti za hmeljarje

V naši zadnji številki smo pod gornjim naslovom podali obriše odločbe v stimulaciji hmeljarjev, kakor jo je sklenila posebna strokovna konferenca. Sedaj je izšla ta odločba v nekoliko nebstveno izpremenjeni obliki v Ur. listu LRS in je stopila v veljavo 4. aprila t. l.

Opozarjamo vse naše združnike, da se pri vseh predpisih oddaje sklicujejo na njena določila glede olajšav za tiste hmeljarje, ki so izpolnili plan.